

APEL PUBLIC AL SOCIETĂȚII CIVILE

din 20 februarie 2024

PENTRU ANULAREA TAXEI DE STAT INSTITUITĂ DE GUVERNARE PRIN CARE SE ÎNGRĂDEȘTE ACCESUL CETĂȚENILOR ȘI MEDIULUI DE AFACERI LA JUSTIȚIA ADMINISTRATIVĂ

Din 24 ianuarie 2024, în premieră pentru Republica Moldova, cetățenii și mediul de afaceri nedreptățiți de stat prin activitate administrativă ilegală sunt impuși să plătească statului taxe pentru a căuta dreptate în instanțele de judecată.

De la intrarea în vigoare a Legii taxei de stat nr.213 din 23.07.2023 și a modificărilor art.212 alin.(1) lit. e) din Codul administrativ, **persoanele care revendică în instanțele judecătorești apărarea unui drept vătămat prin activitatea administrativă ilegală a autorităților publice sunt obligate să plătească taxa de stat și taxa de timbru.** Pentru a contesta în justiție acțiunile administrative ilegale ale autorităților publice, cetățenii și mediul de afaceri trebuie deja să plătească statului atunci când tot statul le încalcă drepturile¹. Altminteri, cererile justițiabililor împotriva abuzurilor comise de puterea publică vor rămâne neexamineate.

Pe de altă parte, Legea taxei de stat scutește autoritățile administrației publice de taxa de stat și de taxa de timbru la înaintarea acțiunilor și la contestarea hotărârilor instanțelor de judecată, inclusiv în cauzele examinate în procedură de contencios administrativ, chiar și în căile de atac, indiferent de calitatea lor procesuală. Chiar dacă pierd procesul, rămâne neclar dacă autoritățile publice vor fi ținute să compenseze aceste taxe persoanelor care au câștigat procesul sau vor rămâne exonerate în continuare de la plata lor.

Abordarea guvernării este îngrijorătoare, căci afectează direct accesul la justiția administrativă, care are menirea să protejeze drepturile omului împotriva abuzurilor, arbitrariului și a ilegalităților comise de către autoritățile publice. Justiția administrativă previne construcția statului de tip polițienesc. Orice om când se crede nedreptățit de stat mai are unica speranță să obțină dreptate anume în justiția administrativă, care din acest motiv trebuie să fie gratuită, mai ales în condițiile Republicii Moldova.

Aceste modificări legislative sunt contrare capitolului 23 al Acquis-ului Uniunii Europene.

Până în prezent nici o guvernare n-a instituit taxe pentru adresare în justiția administrativă. Dreptul de acces efectiv la o justiție administrativă este fundamental [art. 53 din Constituția Republicii Moldova] și nu poate fi limitat prin taxe de stat. Pentru contestarea în justiția administrativă a unui act administrativ individual ilegal din domeniul economic², reclamantul va trebui să scoată din buzunar sute, mii sau chiar milioane de lei pentru taxe, în funcție de natura și valoarea litigiului. La fel și concurenții electorali vor trebui să achite taxe la contestarea deciziilor organelor electorale. **Cel mai mult însă taxele îi vor afecta pe cei vulnerabili.**

Spre exemplu, un pensionar care primește o pensie de 5.000 lei și solicită instanței obligarea autorităților să-i indexeze pensia la rata inflației de 30% sau cu 1.500 lei lunar, cu cât nu i-a fost indexată pensia timp de 2 ani, va achita taxe de la 1.890 lei doar pentru judecata în prima instanță. O persoană căreia autoritățile publice i-au cauzat un prejudiciu material sau moral de 100.000 lei va trebui să achite în justiție taxe de 8.887 lei pentru toate cele trei nivele de jurisdicție, fără a lua în calcul alte cheltuieli de judecată. Dacă AIPA refuză unui fermier acordarea subvenției de 3.000.000 lei, pentru a contesta și obliga AIPA să-i acorde subvenția, fermierul va fi nevoit să achite în judecată taxe de la 75.730 lei până la 193.201 lei.

Reamintim că recent Prim-ministrul și Președintele Parlamentului au făcut mai multe declarații, prin care au afirmat că vor continua să intimideze judecătorii care emit soluții contrare intereselor statului. **Statul însă nu poate urmări interese, diferite de interesul public de garantare și protejare a drepturilor omului.**

¹ Legea 213/2023, în Anexa 2 pct. 1.1. face excepție doar pentru revendicarea indemnizațiilor de asigurări sociale, acțiunile privind discriminarea, protecția datelor cu caracter personal.

² Exemple de acte administrative în domeniul economic sunt decizii ale organelor fiscale, vamale, decizii de sancționare, impunere a obligațiilor economice/patrimoniale, refuz de acordare a prestațiilor materiale/bănești.

Prin asemenea declarații reprezentanții Guvernului și Parlamentului Republicii Moldova supun judecătorii unui șantaj de a nu da niciodată dreptate oamenilor în litigiile cu autoritățile publice. Or, chiar și CtEDO condamnă statele membre când aceste state încalcă drepturile fundamentale ale omului.

Constatăm cu îngrijorare că guvernarea promovează politici injuste față de persoanele nedreptățite prin activitate administrativă ilegală, iar prin declarații nesăbuite periclitează grav drepturile fundamentale ale omului, accesul la justiție (pe care și așa l-au scumpit), independența justiției și statul de drept.

Organizațiile societății civile semnatare consideră că drepturile omului și accesul la justitia administrativă nu pot fi sacrificate din motive politice, bugetare, financiare sau altele similare. Fiind conștiente că statul de drept, drepturile omului și accesul la justiție administrativă sunt cheia de boltă pentru aderarea Republicii Moldova în familia UE,

SOLICITĂM:

1. Modificarea în regim de urgență a Legii taxei de stat prin scutirea persoanei de la plata taxei de stat pentru toate tipurile de acțiuni în contenciosul administrativ.

2. Abținerea guvernării de la orice modificare a Codului administrativ și a legislației administrative care înrăutățește procedura administrativă și accesul la procedura contenciosului administrativ, dar și care reduce garanțiile persoanelor participante în cadrul acestor proceduri.

3. Încetarea atacurilor generalizate și personalizate politice asupra judecătorilor.

4. Afirmarea de către Prim-ministrul și Președintele Parlamentului Republicii Moldova a respectului pentru funcția justiției de apărare a drepturilor omului, în special atunci când autoritățile statului sunt cele care le încalcă, precum și susținerea independenței judecătorești în procesul de înlăptuire a justiției.

5. Respectarea de către guvernare a mecanismului legal de protecție juridică administrativă efectivă a cetățenilor și mediului de afaceri de ilegalitățile autorităților publice în activitatea lor administrativă, care a fost instituit de Constituție și Codul administrativ.

Organizațiile societății civile semnatare ale apelului public:

1. Asociația Juriștilor Administrativi din Moldova
2. Uniunea Avocaților din Republica Moldova
3. Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției
4. Clinica Juridică USM
5. Clinica Juridică ULIM
6. Uniunea Juriștilor din Moldova
7. IDIS-Viitorul
8. INVENTO
9. Asociația Europeană a Studenților în Drept